

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТНИК НУУЗ

АСТА NUUZ

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN

2024
1/11

Ijtimoiy-
gumanitar
fanlar turkumi

Bosh muharrir:

MADJIDOV I.U. – t.f.d., professor.

Bosh muharrir o'rinbosari:

ERGASHOV Y.S. – f-m.f.d., professor.

SHIRINOVA R.X. – fil.f.d., professor.

Tahrir hay'ati:

Sagdullayev A.S. – t.f.d., akademik.

Ashirov A.A. – t.f.d., prof.

Baliyeva R. – t.f.d., prof.

Malikov A.M. – t.f.d., prof.

Yusupova D.Y. – t.f.d., prof.

Yunusova X.E. – t.f.d., prof.

Murtazayeva R.H. – t.f.d., prof.

Mo'minov A.G. – s.f.d., prof.

Abdulayeva N.B. – f.f.d., prof.

Madayeva Sh.O. – f.f.d., prof.

Tuychiyev B.T. – f.f.d., prof.

Utamuradov A. – f.f.n., prof.

Muxammedova D.G. – psix.f.d., prof.

Boltaboyev H. – fil.f.d., prof.

Rahmonov N.A. – fil.f.d., prof.

Siddiqova I.A. – fil.f.d., prof.

Sa'dullayeva N.A. – fil.f.d., dots.

Arustamyan Y.Y. – fil.f.d., dots.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., dots.

Mas'ul kotib: **PARDAYEV Z.A.**

TOSHKENT – 2024

Toshov X. Manipulyativ argumentatsiya mexanizmlarining formal va noformal mantiq paradigmalardagi talqinlari	196
To'laganova N. O'smir qizlarda kreativ tadbirkorlik sifatlarini rivojlantirishning ahamiyatli jihatlari	199
Tursunpo'latov A. Tibbiy madaniyat tushunchasi va uning ijtimoiy-falsafiy ahamiyati	202
To'xtasinov B. "Inson-jamiyat-davlat" tizimining nazariy-metodologik va falsafiy asoslari	205
Umirova N. Oliy ta'limda talabalarni mustaqil dunyoqarashini kengaytirishda xorijiy o'quv dasturlaridan foydalanishning ahamiyati	208
Urazbayeva Y. Kasb-hunar maktab o'quvchilarining ta'lim olishga bo'lgan motivatsiyasining eksperimental talqini	211
Файзуллаева И. Искусственный интеллект: проблемы и перспективы	213
Xasanov A. Olimpiya va paralimpiya sport turlariga tayyorlash markazlarida sport ta'lim sifatini oshirish uslubi	216
Khodjakulova N. A bibliometric review of wos articles on enhancing critical listening skills	219
Xojiyev T. Inson modernizatsiyasi – Xitoy jamiyatini yanada rivojlantirishning asosiy sharti	222
Xolmatova M. Bo'lajak pedagoglarda raqamli kompetentsiyalarni rivojlantirish ilmiy-pedagogik muammo sifatida	225
Xudaynazarov S., Jamalova N. Jamiyat taraqqiyotida ma'naviyatning o'rni	228
Hamidov F. Methods of using cat during teaching simultaneous interpretation	231
Shukurov A. Loyihaviy-axborot yondashuvi sharoitlarida oliy ta'lim talabalarini o'qitishning uslubiy tizimini shakllantirish	234
Shukurov E. Davlat boshqaruvida "Elektron hukumat"ning bugungi kundagi ahamiyati	237
Shukurova D. Inklyuziv ta'lim samaradorligini baholash mezonlari	240
Eryigitova L. Ijtimoiy gerontologiyaning dolzarb masalalari	242
Ermatova S. Bo'lajak folklor ijrochilarining aktyorlik ko'nikamsini rivojlantirishda xalq ijodi namunalaridan foydalanish usullari	245
Eshbayeva Z. Talabalarni nazariy mexanikaga oid kompetentligini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning imkoniyatlari	247
Eshchanova N. Psixosomatik kasalliklar va ularning inson ruhiy olamiga ta'siri	249
Yuldashva M. Jamiyat hayotini modernizatsiyalashda milliy mafkuraning funksional jihatlari	251
Yusupov A., Ergashev J. Axborot-dizayn texnologiyalari yordamida kasb-hunar maktabi o'quvchilarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish haqida	254
Yusupov B. Aholi xaritalarining statistik manbalari va mazmuni haqida	257
Filologiya	
Avazov N. Jadid adiblarining millat va milliyat haqidagi qarashlari	259
Alimbekova M. Fitrat korpusi matnlarini yarimavtomat teglash	262
Alqarov N. Migratsiya davri va german tillarining tarqalishi	265
Allayarova Z. Importance of songs in teaching english vocabulary to young learners	268
Ахунбабаева Н., Саидова М. Сравнительно-прагматические принципы и задачи художественного перевода текста	270
Bazarova Z. Badiiy asardagi personaj til shaxsi sifatida	272
Begimova M. Ingliz tili o'quv metodik terminlarini tizimlashtirish va lug'at yaratish tamoyili masalalari	275
Begmatova R. Nemiszabon so'zlovchilar nutqiy muloqotida kooperatsiyani ta'minlashda qiziqishni namoyon etish taktikasining ahamiyati	278
Djalilova Z. Barak Obama nutqida konseptual metafora	280
Dushayeva U. Komparativ frazeologizmlarda "fe'lli" tipdagi gaplarning qo'llanishi va ularda semantik subyektlarning ifodalanishi ..	283
Yodgorov U. O'zbek tili korpusi asosida frazeologik birliklar ma'lumotlar bazasini shakllantirish	286
Iskandarova O. Parallel korpusda ruscha-o'zbekcha tarjima birliklarining lingvomadaniy xoslanishi	290
Ismoilova D. Til va madaniyatning o'zaro ta'siri	293
Ishanjanova M. Memuar asarlar tarjimasini tanqidiy matnini yaratish tamoyillari	295
Kadirbekova D. Assessing esp learners: principles, strategies, and practical approaches	298
Karimova Y. Alisher Navoiy poetik tafakkurining o'ziga xosligi	301
Qurbonov A. "Yusuf va Zulayxo": mavzu va kompozitsion o'ziga xoslik	303
Мажидова Х. Лексическая типология и её место в исследовании терминосистемы	306
Mamajonova N. Ilmiy, tarixiy va badiiy asarlarda milliy sportga oid atamalarning ifodalanishi	309
Mirzaliyeva N. Abdulla Qahhor va Xemenguey hikoyalari qahramonlarining o'ziga xos jihatlari	312
Navruzova X. Qo'shma gaplarni nutqiy ko'nikmalar yordamida o'qitishning tajribaviy tadqiqi	315
Niyazova M. O'lmas Umarbekov va Gyote sentimental	318
Saidova L. Turli tizimli tillarda kiyim-kechak komponentli frazeologizmlarning o'ziga xos xususiyatlari	322
Saparniyazov O. Mark Tven va Muqimiy adabiy manzaralarining qiyosiy tahlili	325
Sulaymonova O'. Intertekstuallikning umumiy ko'rinishi	328
Talipova A. Nurali Qobulning «Dunyotepaning devi» hikoyasida mifik obrazlar	331
Tashtemirova Z., Izbayeva N. Социолингвистическая и лингвистическая картина многоязычия в Узбекистане	333
Турдалиев Д. Драконы в мифологии и литературе: трансформация символов от древних легенд до современности	336
Ubaydullayeva Z. Lingvokulturologiyada hissiyotlarning noverbal ifodalanishi	339
Uralova N. Jahon va rus tilshunosligida gastronomik frazeologizmlarning o'rganilishi	341
Xajiboyev K. "Daryosini yo'qotgan qirg'oq" romanida folklor an'analari	344
Tsoy A. О когнитивных механизмах реализации категории образа автора в художественном тексте	346
Sharafutdinova D., Axmedova M. Ingliz tilida "kechirimlilik/uzr" konsepti: leksikografik va sotsiolingvistik tahlil	349
Shoniyozov M. Maxtumquli va Qo'qon adabiy muhiti	352
Erdanova Z. Antroposentriзм – olamni lisoniy anglash omilidir	355
Esanov A. Psixolingvistik fani nimani o'rganadi yoxud inson psixologiyasini til orqali aniqlash mumkinmi?	357
Eshpulatova O'. Dante Algerining Ilohiy komediya asaridagi metafora va allegoriyalar bo'yicha oldingi tadqiqotlar	360
Yuldashva H. Komillik sari yurish mas'uliyati	363
Yunusova D. Holli birikmalarda metaforalarning ifodalanishi (Shavkat Rahmon she'rlari misolida)	366
Yusupaliyeva Sh. Methods of integrating communicative competence offoreign language learners for specific purposes in higher educational institutions	368

Zarnigor DJALILOVA,
Buxoro davlat universiteti dotsenti, PhD
E-mail: z.b.djalilova@buxdu.uz

Toshkent davlat universiteti professori, f.f.n. Z.Abdujabbarova taqrizi asosida

CONCEPTUAL METAPHORS IN BARAK OBAMA'S SPEECH

Annotation

Current work is dedicated to the analysis of conceptual metaphors in three important speeches of former president of the USA Barak Obama. They include "Acceptance speech", "Victory speech" and "Inauguration speech".

Key words: Political speech, political discourse, conceptual metaphors, pathos, domain, concept, understanding.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ МЕТАФОРЫ В РЕЧИ БАРАКА ОБАМЫ

Аннотация

Данная статья посвящена анализу концептуальных метафор, использованных в трех важных речах бывшего президента США Барака Обамы: «Принятие номинации», «Победа», «Инаугурация».

Ключевые слова: Политическая речь, политический дискурс, концептуальная метафора, пафос, область, концепция, понимание.

BARAK OBAMA NUTQIDA KONSEPTUAL METAFORA

Annotatsiya

Mazkur maqola AQSH sobiq prezidenti Barak Obamaning uch muhim ya'ni "Nomzodlikni qabul qilish", "G'alaba", "Inaugratsiya" nutqlarida foydalanilgan konseptual metaforalar tahliliga bag'ishlangan.

Kalit so'zlar: Siyosiy nutq, siyosiy diskurs, konseptual metafora, pafos, domeyn, konsept, tushuncha.

Kirish. siyosiy nutqdagi metafora quyidagi funksiyalarni bajaradi deb ta'riflangan: siyosiy pozitsiyani va mafkurani qo'llab-quvvatlash, 'mif' yaratish, hissiy ta'sirni kuchaytirish va ma'ruzachini kerakli nomzod sifatida belgilash [3]. Metafora ritorika o'lchamlaridagi logos, pafos va etosni aks ettiradi. Zero, siyosiy mafkurani yetkazish har doim ham faktik mulohazalarga asoslanmay, balki tinglovchi tafakkurida ma'lum assotsiatsiyalar orqali freymnlarni hosil qilish uchun hissiyotlarni uyg'otuvchi pafos komponentidan foydalaniladi. Ma'lumki, etos (ethos), pafos (pathos) va logos (logos) – bu o'quvchi yoki tinglovchini ishonitirishga harakat qilishda keng tarqalgan uchta strategiya.

Pafos yoki his-tuyg'ularga murojaat qilish – bu tinglovchilarni muallif xohlagan tarzda his qilishlari uchun ataylab ma'lum his-tuyg'ularni uyg'otish orqali ishonitirishni anglatadi. Mualliflar o'z so'zlarini ataylab tanlaydilar, mazmunli tildan foydalanadilar, his-tuyg'ularni uyg'otadigan misol va hikoyalardan foydalanadilar. Mualliflar turli xil hissiy javoblarni, jumladan hamdardlik, g'azab, umid yoki umidsizlik kabi hislarni uyg'otishi mumkin. Aynan mana shu yerda turli badiiy vositalardan foydalanadi. Zero, J.Mioning fikriga ko'ra, metaforalarning eng asosiy vazifasidan biri bu mantiqni (logos) hissiyot (pathos) bilan bog'lashdir [9]. Konseptual metaforalar ham tinglovchilarga abstrakt tushunchalarni ancha moddiy obyektlar bilan bog'lab, tinglovchi tafakkurida assotsiativlik uyg'otishga va shu bilan nutq ta'sirchanligini oshirishga xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Metafora majoziy til vositasi sifatida faqat siyosiy nutqlarda emas, balki barcha shakllarda mavjud. Merriam-Webster lug'atiga (2020) ko'ra, "metaphor is a figure of speech in which a word or phrase literally denoting one kind of object or idea is used in place of another to suggest a likeness or analogy between them", ya'ni "bir turdagi obyekt yoki fikrni anglatuvchi so'z yoki ibora ma'lum bir o'xshashlikni ko'rsatish uchun boshqasining o'rniga ishlatiladigan nutq shaklidir"[8]. H.Burholder fikriga ko'ra, turli narsalar sinfi yoki tajribasiga taalluqli bo'lgan ikkita narsa yoki atamalarni solishtirish hamda tilning o'ziga xos qo'llanilishi orqali yangi tushuncha hosil qilinadi [4]. Ikkita atamaning biri muhokama qilinayotgan mavzuga tegishli, boshqasi esa ushbu mavzudan boshqa tajriba sinfiga ishora qiladi. Bu ikki atama so'zlovchi tomonidan qo'shilib, metafora hosil bo'lsa, tinglovchini bir tushunchani boshqa tushuncha bilan tushunishga undaydi.

Xuddi shunday, Bo'rd fikriga ko'ra, so'z yoki ibora boshqa bir so'z yoki fikr o'rtasida taqqoslashni o'rnatish uchun ishlatilganda metafora vujudga keladi. Misol uchun, siyosatchi raqibiga "take flak" ('tanqidiga javob beradi') deganda, siyosat urushga qiyoslanadi,

metaforik ravishda siyosatchiga o'q uziladi. Boshqa tomondan, bu o'z raqiblarini nishonga olgan, ularning siyosatiga "hujum boshlagan" siyosatchi ma'nosini ifodalashi mumkin [2].

Lakof va Jonson (1981) fikriga ko'ra, ko'pchilik uchun metafora poetik tasavvur va ritorikaga oid vositadir. Bundan tashqari, unga tilga xos xususiyat sifatida ham qaraladi. Biroq, bu ikki muallif metafora kundalik hayotda nafaqat tilda, balki harakat va fikrda ham keng tarqalganligini aniqladilar. Lakof va Jonsonning ta'kidlashicha, insonlar fikr yuritadigan va harakat qiladigan birlamchi konseptual tizimning o'zi mohiyatan metaforikdir [7].

Kateryna Pilyarchuk va Aleksander Onyskolar AQSHning sobiq prezidenti Donald Tramp nutqidagi konseptual metaforalar analiziga bag'ishlangan ishlarida D.Tramp nutqida qayta-qayta takrorlangan "Soliqlar og'riqdir" (Taxes are pain) hamda "Muhojirlar hayvonlar" (Immigrants are animals) metaforalari orqali soliq o'tlashdan charchagan o'rta daromadli fuqarolar qalbidan joy olishiga erishishga yordam berishini ta'kidlashgan. Shu bilan birga, avtorlar o'z nutqida Tramp e'tiborni boshqa masalalardan chalg'itib, azob va qo'rquv doirasini bo'rttirib yuborishi va shu orqali nutqdagi manipulyatsiyaga erishishini aytib o'tadilar [10]. Zero, Van Deykning diskurs va manipulyatsiya aloqalariga bag'ishlangan ishida ham tinglovchining qisqa muddatli xotirasi xabarni tinglash yoki o'qish paytida, avvalambor, jumlar, gaplar va matnlarning ma'nosini tushunish va interpretatsiya qilish bilan shug'ullanishi, va shu o'rinda, muayyan fikrlarning qayta-qayta takrorlanishi orqali (Trampning vaziyatida bu bir xil domenlarga doimiy havolasi) metaforalarda yuborilayotgan fikr va xabarni markaziy deb qabul qilinishiga sabab bo'lishini tushuntiradi. Shunday qilib, agar odamlar "Muhojirlar hayvonlar" modelini ko'p marta eshittalar, ular bu mafkuraviy modelni ongida qurishlari mumkin [11]. Bu konseptual metafora orqali Tramp demokratlar ilgari surgan mafkurani ommaga singdirishga erishishi osonlashadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Deyarli har bir saylovoldi tashviqoti nomzodlarning ommaviy chiqishlari bilan ajralib turadi, unda nomzodlar o'z rejalarini hamda mamlakat kelajagi haqidagi tasavvurlarini bayon qiladilar va tinglovchilarni o'zlari uchun ovoz berishga undashga harakat qiladilar. Nomzodlar beradigan birinchi muhim nutq – bu ularning qabul nutqidir (Acceptance Speech). Bu nutq juda muhim, chunki u nomzodning qanchalik raqobatbardosh ekanligi yoki opponent tomon raqiblardan farqli o'laroq nima yaxshi narsani taklif qila olishini aniqlaydi. Keyingi muhim nutqlar – g'alaba nutqi va inaugratsiya nutqi. Umuman olganda, bular imidj yaratish va ishonitirishning asosiy nuqtalari bo'lib hisoblanganligi sababli

bizning ushbu paragrafimizda Barak Obamaning uchta nutqida konseptual metafora analizi berilgan.

Tahlil va natijalar. ARGUMENT tushunchasi va ARGUMENT IS WAR konseptual metaforasi kontseptsiya uchun kundalik faoliyatni tuzish nimani anglatishini tushunish uchun tasvirlanishi mumkin. ARGUMENT IS WAR konseptual metaforasi kundalik tilda keng aks ettirilgan:

- His criticisms were right on target.
- One can never won an argument with him.
- If you use that strategy, he'll wipe you out.
- He shot down all of my arguments.

Yuqoridagi misollarda keltirilgan gaplarda, bahs qilish (arguing) holatlarini ifodalovchi gaplar keltirilgan. Ularning barisi ham argumentlar haqida emas. Ammo, bahslashishda amalga oshiradigan aksariyat narsalar urush konsepti orqali tizimlashtirilgan ya'ni biz qarshi tarafni opponent (dushman) sifatida kurishimiz yoki xuddi urushdagi kabi argumentni yutishimiz yoki mag'lub bo'lishimiz mumkin.

Kövesces konseptual metaforalarni kognitiv tilshunoslik nuqtai-nazaridan tahlil qilib, konseptual metafora ikkita konseptual domeyndan iborat bo'lishini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, bir konseptual domeyn ikkinchi konseptual domeyn orqali tushuniladi [6].

Jadval 1

POLITICS IS WAR (Siyosat bu urush)		
siyosatchilar jangchilar	siyosatchilar xizmatchilar	boshqa xalqlar dushmanlar

POLITICS IS WAR

Our nation is at war, against far reaching network of violence and hatred. As for our common defense, we reject as false the choice between our safety and our ideals. Our Founding Fathers, faced with perils we can scarcely imagine, drafted a charter to assure the rule of law and the rights of man, a charter expanded by the blood of generations.

Guided by these principles once more, we can meet those new threats that demand even greater effort - even greater cooperation and understanding between nations. We will begin to responsibly leave Iraq to its people, and forge a hard-earned peace in Afghanistan. With old friends and former foes, we'll work tirelessly to lessen the nuclear threat, and roll back the specter of a warming planet. We will not apologize for our way of life, nor will we waver in its defense, and for those who seek to advance their aims by inducing terror and slaughtering innocents, we say to you now that our spirit is stronger and cannot be broken; you cannot outlast us, and we will defeat you [12].

The capital was abandoned. The enemy was advancing. The snow was stained with blood [12].

blood), strategik shahar-poytaxtning tark etilishi (capital was abandoned) kabi tushunchalar bilan siyosat konsepti ochib berilgan.

To my campaign manager David Plouffe, my chief strategist David Axelrod, and the best campaign team ever assembled in the history of politics - you made this happen, and I am forever grateful for what you've sacrificed to get it done [13].

Obamaning G'alaba nutqidan olingan parchada campaign, chief strategist, best campaign team, sacrificed kabi so'zlar orqali saylov jarayonini urush konsepti orqali ifodalashini kuzatish mumkin. Ma'lumki, kampaniya - bu odatda urushning ma'lum vaqt va makoniga bog'liq bo'lgan va urushda yagona, aniq, strategik maqsad yoki natijaga erishishga qaratilgan bir qator operatsiyalarni o'z ichiga olgan bosqichidir. Obama ham o'zining saylovdagi targ'ibot-tashviqot ishlarini amalga oshirgan kampaniya jamoasiga, uni boshqargan bosh strategiyachisiga maqsadga erishish uchun ular tomonidan qilingan qurbonliklar uchun minnatdorlik bildirgan. Zero, urush qurbonlarsiz bo'lmaydi.

This is your victory. I know you didn't do this just to win an election.... For even as we celebrate tonight, we know the challenges that tomorrow will bring are the greatest of our lifetime - two wars, a planet in peril, the worst financial crisis in a century [13].

Urushda ulkan g'alabaga erishilganda u keng nishonlanadi. Ammo, ushbu g'alaba tantanalarida hali oshib o'tilishi kerak bo'lgan qiyinchiliklar, yakunlanishi kerak bo'lgan kichik janglar mavjud. Anshu tushunchalar Obamaning G'alaba nutqidan keltirilgan yuqoridagi parchada o'z aksini topgan.

Urushda asosiy mas'uliyat jangchilar bo'lib, siyosat konsepti urush konsepti bilan tushunilganda, o'z-o'zidan siyosatchilar jangchilar, qahramonlar, xizmatchilar konseptlari bilan ifodalanadi.

Ilmiy izlanishlarida Donald Trampning uchta eng muhim nutqlarini tahlilga tortgan Onisko Pilarchuk siyosiy nutq va unda konseptual metaforalarning roli haqida quyidagi fikrlarni ifodalaydi: "Nomzodlar o'z rejalari, kelajakka oid tasavvurlarini taqdim etuvchi va tinglovchilarni o'zlari uchun ovoz berishga undashga harakat qiladigan ommaviy chiqishlar har bir saylov kampaniyasida ustunlik qiladi. Siyosiy nutqlarda uchraydigan metafora murakkab tushunchalarni jismoniy tajriba va jismoniy hislar orqali tushuntirib, insonning tushunishini osonlashtiradi. Siyosiy nutqlardagi metaforalar tinglovchilarni tushunishga yordam beradi" [10].

Shuni ta'kidlash joizki, Barak Obamaning biz tahlilga tortgan uchala nutqida ham "POLITICS IS WAR" (SIYOSAT BU URUSH), "POLITICS IS A JOURNEY" (SIYOSAT BU SAYOHAT) konseptual metaforalari ishlatilish ko'lamiga ko'ra dominantlik qilishadi. "SIYOSAT BU URUSH" konsepti ostida "SIYOSATCHILAR JANGCHILAR" (POLITICIANS ARE WARRIORS) "SIYOSATCHILAR XIZMATCHILAR" (POLITICIANS ARE SERVANTS), sub kategoriyalari ham tez-tez takrorlanadi. Quyida nutqda uchragan konseptual metaforalar hamda ularga misol bo'lgan metaforik lingvistik ifodalarni keltiramiz.

POLITICIANS ARE WARRIORS

He fought long and hard in this campaign, and he's fought even longer and harder for the country he loves. He has endured sacrifices for America that most of us cannot begin to imagine, and we are better off for the service rendered by this brave and selfless leader [13].

Urushda jangchi kurashadi, maqsadga erishish uchun uzoq va jon-jahdi bilan qattiq kurashadi. Jangchi o'zi himoya qilayotgan davlati uchun kurashadi, vatani (Amerika) uchun qurbonliklarga bardosh beradi. Jasur va fidoyi jangchining xizmatlari minnatdorlik bilan qaytarilishi kerak. Obama senator Makkeynga (saylovdagi raqibi) o'z tashakkurini izhor qilarkan, jangchi konseptida mavjud ushbu tushunchalarni siyosatchi konseptini anglashilishida qo'llagan.

POLITICIANS ARE SERVANTS

And those of us who manage the public's dollars will be held to account - to spend wisely, reform bad habits...[13]

Xizmatchining asosiy vazifasi xo'jayinning xo'jaligini yuritish, unga halol xizmat qilish, yomon odatlaridan forig' bo'lib, xo'jayinga ma'qul xususiyatlarga ega bo'lishdan iborat. Xizmatchi konsepti bilan ifodalangan siyosatchi ham xalqning xo'jaligini (soliqlari, tushumlari, puli) yuritishi, pulini aqlan va vijdonan sarflashi va xalq manfaatlari va rivoji uchun o'zini isloh qilishi kerak.

POLITICS IS A JOURNEY. The road ahead will be long. Our climb will be steep. We may not get there in one year or even one term, but America - I have never been more hopeful than I am tonight that we will get there. I promise you - we as a people will get there.[13]

Sayohat freymiga nazar solsak, u yo'l, yetib borish ko'zlangan manzil, sayohatchi kabi komponentlardan iboratdir. Sayohat konsepti esa yo'l, uning uzun yoki qisqaligi, mashaqqatli yoki osonligi, manzilga yetish ma'lum vaqtni olishligi, eng asosiysi esa uni muvaffaqiyatli yakunlash ya'ni yo'l qiyinchiliklariga dosh berib ko'zlangan manzilga yetib olish tushunchalari bilan izohlanadi. Siyosat ham xuddi shunday manfaatli maqsadlarga erishish uchun mashaqqatli davr va siyosiy jarayonni bosib o'tishi kerakligi bilan 'sayohat' tushunchasiga bog'lanadi.

What began twenty-one months ago in the depths of winter must not end on this autumn night... And that cannot happen if we go back to the way things were.

"SIYOSAT BU SAYOHAT" konseptual metaforasi odatda "MAQSADLI HARAKAT BU SAYOHAT" (PURPOSEFUL ACTION IS A JOURNEY), "OLDINGA HARAKATLANISH BU MAQSADGA ERISHISHGA QARATILGN HARAKAT" (MOVING FORWARD IS AN ACTION TOWARDS ACCOMPLISHIN A GOAL) hamda "ORTGA HARAKATLANISH BU QARAMA-QARSHI HARAKAT" (MOVING BACKWARD IS COUNTERACTING) kabi sub-freymilar bilan kelishi yuqoridagi misolda ham kuzatiladi.

POLITICS IS A SEA VOYAGE

America. In the face of our common dangers, in this winter of our hardship, let us remember these timeless words. With hope and virtue, let us brave once more the icy currents, and endure what storms may come. Let it be said by our children's children that when we were tested we refused to let this journey end, that we did not turn back nor did we falter; and with eyes fixed on the horizon and God's grace upon us, we carried forth that great gift of freedom and delivered it safely to future generations [12].

Vaqt va makon tushunchalari sayohatga xos narsalar hisoblanadi. Ma'lumki, qishda amalga oshirilgan dengiz sayohati muzli to'liqin-u oqimlar, sovuq bo'ronlar kabi qiyinchiliklarga (the icy currents, and endure what storms may come) to'la bo'ladi. Bu qiyinchiliklarga bardosh berib sayohatni yakunlash har kimga ham emas, balki ishonchi mustahkam bo'lgan dengizchilargina ikkilanishmaydi, ortga qaytishmaydi va ufqqa termulgan ko'zlar bilan (eyes fixed on the horizon) kelajakka, nurga ishonib olg'a suzishadi. Xuddi shu parchaning so'ngida MOVEMENT FORWARD IS AN ACTION TOWARDS ACCOMPLISHING A GOAL sub-freymini kuzatishimiz mumkin. Zero, "did not turn back nor falter, with eyes fixed on the horizon carried forth, gift of freedom, delivered it safely" ifodalari orqali, dengizchilarning asosiy missiyasi bo'lgan yuklarni bir manzildan boshqasiga, bir insondan ikkinchisiga, talofatsiz yetkazish berish vazifasi tasvirlangan.

COUNTRY IS A PERSON

Siyosiy nutqlarda davlatni inson konsepti orqali tinglovchiga yetkazish an'ana hisoblanib, u yetkazilayotgan ideologiyani tinglovchiga ta'sirini oshiradi. Obamaning nutqlari ham bundan mustasno emas.

For they have forgotten what this country has already done:(IS)

In the year of America's birth,..(IS)
NATION IS A PERSON
Starting today, we must pick ourselves up, dust ourselves off, and begin again the work of remaking America. (IS)

They saw America as bigger...(IS)

ECONOMY IS PERSON

Our economy is badly weakened,

The state of the economy calls for action,

COUNTRY IS A BUILDING

And above all, I will ask you join in the work of remaking this nation the only way it's been done in America for two-hundred and twenty-one years – block by block, brick by brick, calloused hand by calloused hand. (VS)

It was built by working men and women who...(VS)

Xulosa. Saylovoldi siyosiy nutqlari siyosiy diskursning muhim turi hisoblanadi. Nomzodlar tegishli til va iboralarni qo'llash orqali tinglovchilarni o'zlar uchun ovoz berishga va ularning xalq uchun to'g'ri tanlov ekanligiga ishonitirishga erishishlari mumkin. Yuqorida keltirilgan tahlillardan ko'rinadiki, saylovoldi nutqlarida metaforalarni qo'llash saylovchilarning e'tiborini qaratish va siyosatchilarni o'zlarini potensial nomzod sifatida ko'rsatishlariga yordam beradi va bu o'z navbatida, qimmatli ovoz yig'ish imkonini yaratadi. Prezidentlikka nomzodlar metaforik lingvistik ifodalar yordamida saylovchilarni ovoz berishga safarbar qilishlari, raqiblariga nozik hujumlar uyushtirishlari, amaldagi hukumat va prezidentni baholash va tanqid qilishda turli obrazli vositalardan foydalanishlari ko'rinib turadi. Bu maqsadlarni amalga oshirishda Barak Obama sayohat, obyekt, inson, urush, harakat metaforalaridan unumli foydalangan.

ADABIYOTLAR

1. Baxadirovna, D. Z., & Komilovna, I. M. (2023). Notikliq publitsistik uslubning tarkibiy qismi sifatida. "GERMANY" modern scientific research: achievements, innovations and development prospects, 9(1).
2. Beard, A. The language in politics. 2000. London: Routledge.P:19
3. Black Ch., Britain as a container: imagination metaphors in the 2005 election campaign. 2006. P: 567
4. Burkholder, T. R.; Henry, D. Criticism of metaphor. Kuypers, J.A. (ed.): Rhetorical criticism: Perspectives in action. Lanham: Lexington Books. 2009. pp. 98
5. Djalilova, Z. B., & Ibotova, M. K. (2023, May). LINGUISTIC FEATURES OF POLITICAL DISCOURSE. In Integration Conference on Integration of Pragmalinguistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes (pp. 118-120).
6. Kövecses, Z. Metaphor: A practical introduction. 2010. New York: Oxford University Press. P-4
7. Lakoff, G.; Johnson, M. Metaphor we live by. 1981. Chicago: The University Press of Chicago. P:3
8. Meriam-Webster (2020): Metaphor, <<http://www.merriamwebster.com/dictionary/metaphor>>
9. Mio, Jeffery S. "Metaphor and politics". Metaphor and Symbol. 1997. 12 (2): 113-133.
10. Pilyarchuk, K.; Onysko, A. (2018): Conceptual Metaphors in Donald Trump's Political Speeches: Framing his Topics and (Self) Constructing his Persona. In: Colloquium: New Philologies. Vol. 3, No. 2.
11. Van Dijk, Teun, A. Discourse and manipulation. Discourse & Society. 2006. 17 (3): 359-383.
12. <http://obamaspeeches.com/P-Obama-Inaugural-Speech-Inauguration.htm>
13. <http://obamaspeeches.com/E11-Barack-Obama-Election-Night-Victory-Speech-Grant-Park-Illinois-November-4-2008.htm>